

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 161g/2025

privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 73 alin. (2) și 223 din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 35 din 13 martie 2025

(recunoașterea în calitate de parte civilmente responsabilă)

CHIȘINĂU
15 ianuarie 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA, *judecători*,
cu participarea nei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 9 iulie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 15 ianuarie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 73 alin. (2) și 223 din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 35 din 13 martie 2025, ridicată de dl avocat Isae Cireș, în interesele SC „DFM” SRL (în continuare, *DFM*), în dosarul nr. 10-409/2025, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna Ana Bologan, judecător de la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele cauzei

3. La 27 decembrie 2019, în cadrul unei cauze penale, prin ordonanța procurorului Procuraturii Anticorupție, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a fost recunoscut în calitate de parte civilă.

4. La 9 februarie 2022, prin ordonanța procurorului Procuraturii Anticorupție, *DFM* a fost recunoscută parte civilmente responsabilă.

5. La 21 februarie 2022, *DFM* a formulat o plângere împotriva acestei ordonanțe, care a fost respinsă de către procurorul ierarhic superior al Procuraturii Anticorupție printr-o ordonanță. Ordonanțele în discuție au fost contestate de *DFM* în fața judecătorului de instrucție pe baza articolului 313 din Codul de procedură penală.

6. Prin încheierea Judecătoriei Chișinău din 30 decembrie 2024, s-a admis parțial plângerea *DFM*, s-a declarat nulă ordonanța procurorului-șef interimar al Procuraturii Anticorupție din 3 martie 2022, iar procurorul a fost obligat să lichideze încălcările depistate.

7. La 16 ianuarie 2025, *DFM* a formulat o cerere privind completarea plângerii din 21 februarie 2022, care a fost respinsă de către procurorul-șef al Procuraturii Anticorupție printr-o ordonanță. Ordonanțele în discuție au fost contestate de *DFM* în fața judecătorului de instrucție pe baza articolului 313 din Codul de procedură penală.

8. În cadrul ședinței de judecată din 17 iunie 2025, dl avocat Isae Cireș a ridicat, în interesele *DFM*, excepția de neconstituționalitate a articolelor 73

alin. (2) și 223 din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 35 din 13 martie 2025.

9. Printr-o încheiere din 26 iunie 2025, judecătorul cazului a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 124 Procuratura

„(1) Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, ce contribuie la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului prin intermediul procedurilor penale și al altor proceduri prevăzute de lege.

(2) Atribuțiile Procuraturii sunt exercitate de procurori.

(3) Competențele, modul de organizare și funcționare a Procuraturii se stabilesc prin lege.”

11. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 1 Noțiunea și scopul procesului penal

„[...]”

(2) Procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată.

[...]”

Articolul 73 Partea civilmente responsabilă

„(1) Parte civilmente responsabilă este recunoscută persoana fizică sau juridică care, în baza legii sau conform acțiunii civile înaintate în procesul penal, poate fi supusă răspunderii materiale pentru prejudiciul material cauzat de faptele învinutului, inculpatului.

(2) Recunoașterea ca parte civilmente responsabilă se face prin hotărâre a organului de urmărire penală sau a instanței.

[...].”

Articolul 223

Recunoașterea părții civilmente responsabile

„Constatând persoana care poartă răspundere pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile sau inacțiunile interzise de legea penală, organul de urmărire penală sau instanța, prin hotărâre, o recunoaște în calitate de parte civilmente responsabilă și îi înmânează informație în scris despre drepturile și obligațiile ei prevăzute în art. 74.”

[În redactarea anterioară Legii nr. 35 din 13 martie 2025]

Articolul 221

Intentarea acțiunii civile în procesul penal

„[...]

(2) Acțiunea civilă se intentează față de bănuit, învinuit, inculpat, față de o persoană necunoscută care urmează să fie trasă la răspundere sau față de persoana care poate fi responsabilă de acțiunile învinuitului, inculpatului.

[...].”

Articolul 298

Plângerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații

„(1) Împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații pot înainta plângere bănuitul, învinuitul, reprezentantul lor legal, apărătorul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă și reprezentanții acestora, precum și alte persoane ale căror drepturi și interese legitime au fost lezate de aceste organe.

[...].”

Articolul 299¹

Plângerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor procurorului

„(1) Persoanele indicate la art. 298 alin. (1) pot depune plângere împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor efectuate sau dispuse de procurorul care conduce urmărirea penală sau exercită nemijlocit urmărirea penală ori împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor care au fost efectuate sau dispuse în baza dispozițiilor date de procurorul respectiv.

[...]

(4) Ordonanța prin care procurorul ierarhic superior a soluționat plângerea poate fi contestată la judecătorul de instrucție.”

Articolul 313

Plângerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații

„[...]”

(5) Judecătorul de instrucție, considerînd plîngerea întemeiată, adoptă o încheiere prin care obligă procurorul să lichideze încălcările depistate ale drepturilor și libertăților omului sau ale persoanei juridice și, după caz, declară nulitatea actului sau acțiunii procesuale atacate. Constatînd că actele sau acțiunile atacate au fost efectuate în conformitate cu legea și că drepturile sau libertățile omului sau ale persoanei juridice nu au fost încălcate, judecătorul de instrucție pronunță o încheiere despre respingerea plîngerii înaintate. Copia de pe încheiere se expediază persoanei care a depus plîngerea și procurorului.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul sesizării susține că normele contestate îi permit procurorului să atribuie, în mod arbitrar și pătător, unei persoane fizice sau juridice calitatea de parte civilmente responsabilă, chiar și în lipsa unei solicitări exprese din partea părții civile. O asemenea reglementare, în opinia autorului, excedează rolului constituțional al procurorului în procesul penal și afectează accesul liber la justiție.

13. Mai mult, autorul sesizării susține că atribuirea calității de parte civilmente responsabilă are repercusiuni financiare semnificative, pentru că persoana astfel desemnată poate fi obligată să suporte, în mod solidar, prejudiciul cauzat prin fapta penală, chiar dacă nu este autorul infracțiunii. În opinia sa, stabilirea acestei calități ar trebui să fie de competența judecătorului, iar legea ar trebui să prevadă suficiente garanții pentru a asigura exercitarea dreptului la apărare și respectarea dreptului la un proces echitabil.

14. În opinia autorului sesizării, prevederile contestate contravin articolelor 20 și 124 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinînd admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, excepția este formulată de un subiect abilitat cu acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

18. Obiectul excepției îl constituie articolele 73 alin. (2) și 223 din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 35 din 13 martie 2025.

19. Curtea observă că prevederile articolului 73 alin. (2) din Codul de procedură penală au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate, însă din perspectiva altor critici de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 115 din 15 decembrie 2017). De principiu, această situație nu reprezintă un impediment pentru un nou control de constituționalitate al prevederilor contestate, din perspectiva altor critici (a se vedea DCC nr. 85 din 25 iulie 2024, § 15).

20. Curtea observă că prevederile articolului 223 din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 35 din 13 martie 2025, nu a fost obiect al controlului de constituționalitate.

21. Totodată, Curtea observă că textul articolului 223 din Codul de procedură penală a fost modificat prin Legea nr. 35 din 13 iunie 2025 (a se vedea § 10 *supra*). În jurisprudența sa, Curtea a reținut că, pornind de la natura excepției de neconstituționalitate, ea poate fi ridicată și în privința actelor care nu mai sunt în vigoare, dacă sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice care continuă să producă efecte, iar norma este aplicabilă raporturilor juridice litigioase și este determinantă pentru soluționarea cauzei (a se vedea DCC nr. 50 din 4 iunie 2024, § 21; DCC nr. 141 din 7 noiembrie 2024, § 29).

22. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect examinarea plângerii împotriva unor ordonanțe ale organului de urmărire penală prin care persoana juridică, în interesele căreia este ridicată excepția, a fost recunoscută drept parte civilmente responsabilă pe baza articolelor 73 alin. (2) și 223 din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 35 din 13 martie 2025. Astfel, Curtea admite că instanța de judecată ar putea aplica prevederile contestate la soluționarea cauzei.

23. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 87 din 25 iulie 2024, § 15).

24. Autorul excepției susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 20 (*accesul liber la justiție*), 124 (*Procuratura*) din Constituție.

25. Curtea menționează că articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, este corespondentul articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Dreptul de acces liber la justiție trebuie să fie unul practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu. Efectivitatea dreptului în discuție reclamă ca persoanele să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act care constituie o ingerință în exercitarea drepturilor lor (HCC nr. 8 din 5 aprilie 2019, § 41; HCC nr. 20 din 26 septembrie 2024, § 67).

26. Curtea observă că în procesul penal este recunoscută parte civilmente responsabilă persoana fizică sau juridică care, pe baza legii sau conform acțiunii civile înaintate, poate fi supusă răspunderii materiale pentru prejudiciul material cauzat de faptele învinuitului sau inculpatului. În funcție de faza procesului, recunoașterea ca parte civilmente responsabilă se face prin hotărâre a organului de urmărire penală sau a instanței de judecată (a se vedea articolele 73 alin. (1) și (2) și 223 din Codul de procedură penală).

27. Curtea reține că nu se poate susține existența unei probleme de constituționalitate privind dreptul de acces liber la justiție, garantat de articolul 20 din Constituție, pentru că Codul de procedură penală oferă posibilitatea părților implicate în proces să conteste în fața procurorului sau a procurorului ierarhic superior ordonanța de recunoaștere în calitate de parte civilmente responsabilă (a se vedea articolele 298 alin. (1) și 299¹ alin. (1) din Cod). Mai mult, Curtea menționează că ordonanța prin care procurorul sau procurorul ierarhic superior soluționează plângerea poate fi contestată la judecătorul de instrucție, acesta având competența de a constata eventualele încălcări ale drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei fizice sau juridice și, după caz, de a declara nulitatea actului atacat (a se vedea articolele 299¹ alin. (4) și 313 alin. (5) din Cod).

28. Cu privire la critica autorului sesizării referitoare la competența procurorului de a recunoaște în calitate de parte civilmente responsabilă o persoană fizică sau juridică, Curtea reține că atribuirea acestei calități se realizează în condițiile prevăzute de lege (a se vedea § 27 *supra*), *i.e.* dacă persoana poartă răspundere pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile sau inacțiunile interzise de legea penală (a se vedea § 11 *supra*). Astfel, prin stabilirea competenței procurorului de a desemna o persoană fizică sau juridică în calitate de parte civilmente responsabilă, legislatorul a avut în vedere atât rolul procurorului de a investiga infracțiunile, cât și protejarea interesului public prin repararea prejudiciului cauzat de infracțiune, conform articolului 124 alin. (1) din Constituție.

29. Curtea observă că dispozițiile Codului de procedură penală îi oferă părții civilmente responsabile suficiente garanții pentru a-și exercita în mod efectiv dreptul la apărare: (i) să dea explicații privind acțiunea civilă înaintată; (ii) să prezinte documente și alte mijloace de probă pentru a fi anexate la dosarul penal și cercetate în ședința de judecată; (iii) să înainteze cereri; (iv) să ceară compensarea cheltuielilor suportate în cauza penală și repararea prejudiciului cauzat de acțiunile nelegitime ale organului de urmărire penală sau ale instanței; (v) să i se restituie bunurile ridicate de organul de urmărire penală sau de instanță în calitate de mijloace de probă sau prezentate de ea însăși, precum și documentele care îi aparțin, în original (a se vedea articolul 74 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală).

30. Având în vedere considerentele menționate *supra*, Curtea reține că aspectele invocate în sesizare nu reclamă o problemă de constituționalitate prin prisma articolelor 20 și 124 din Constituție.

31. De asemenea, Curtea observă că, sub aparența criticilor de neconstituționalitate, autorul excepției își exprimă dezacordul cu felul în care organul de urmărire penală a interpretat și a aplicat prevederea contestată în cazul persoanei juridice ale cărei interese le reprezintă. În acest sens, Curtea subliniază că aspectele legate de interpretarea și de aplicarea legii în situații concrete excedează controlului de constituționalitate și reprezintă o competență a instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 168 din 7 decembrie 2023, § 19; DCC nr. 8 din 5 martie 2024, § 29).

32. Pentru că nu s-a demonstrat incidența unui drept fundamental prevăzut de Constituție, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2), (3) lit. d) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 73 alin. (2) și 223 din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 35 din 13 martie 2025, ridicată de dl avocat Isae Cireș, în interesele SC „DFM” SRL, în dosarul nr. 10-409/2025, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 15 ianuarie 2026

DCC nr. 4

Dosarul nr. 161g/2025